

DANIËLI

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nɔni swāara ta ka yā sanam mε ba wāa yoru sɔɔ tɔn tukobun mi. U tu yorua u ka win tɔmbu dam kē bu ka temana baa bà n wāa nɔni swāaru sɔɔ. Domi Gusunɔ u koo bu nasara wē.

Tire te, ta Gusunɔn kpāaru ka win girima sɔɔsimɔ. Wiya u bannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare.

Sa ko kpī su tire ten gari bɔnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bɔrɔba ba nasara wa ben yiberɛban wɔllɔ yèn sɔ ba ben naanε doke Gusunɔ sɔɔ. Yiruse Danieli u kāsɩ dabinu wa ni nu sɔɔsimɔ nge mε bannu ganu koo swīina kpa nu wɔruku. Adama Gusunɔn tɔmba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bɔrɔba, wiru 1n di sere wiru 6.
2. Danielin kāsɩnu, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu ba wāa Babiloniɔ

¹ Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔra Nebukanεsaa Babilonin sunɔ u na ka win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi. ² Yera Yinni Gusunɔ u dera u Yoyakimu ka win tɔmbu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniɔ u yi win būu dirun arumanin beru yerɔ.

³ Yen biru, u Asipenasi win sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nεε, u Isireliba sɔɔ sina bibu ka wirugibun bibu gabu gɔsio ⁴ ba n sāa durɔ burɔbu be ba n alebu gaa mɔ. Kpa ba n bwisi ka yēru ka

laakari mɔ bu ka kpī bu Babilonin barum keu ko, kpa bu sɔmburu ko sina kpaarɔ. ⁵ Ma sina boko u win tiin dīa n̄n bweseru u ra di ka tam m̄n bweseru u ra nɔ bu w̄e ba n dimɔ kpa ba n n̄rumɔ baadomma ba n ka keu m̄ sere n ka ko w̄ɔ ita bu sere sɔmburu tore sina kpaarɔ.

⁶ Be ba ḡsa mi s̄ɔra Yuda beni ba w̄a, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. ⁷ Ma sina bokon s̄m kowobun wirugii wi, u bu ȳsinu k̄sa. Danieligira Belitasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mesaki. Asariagira maa Abenego. ⁸ Danieli u ḡru doke u sina bokon dīanu ka win tam m̄ yina, kpa u ku raa tii disi doke. Ma u s̄m kowobun wirugii wi, suuru kana u ku n̄n tilasi ko u ka sese te di. ⁹ Ma Gusunɔ u dera wirugii wi, u ka Danieli n̄nu geu m̄era u n̄n durom kua. ¹⁰ U n̄e, na n̄n yinni sina bokon berum m̄. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i n̄. U n da maa wa i n̄ b̄ru nge b̄egii be ba tie, saa ye s̄ɔ, kari s̄ɔra i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹ Yera Danieli u be n̄e yen n̄ario wi wirugii wi, u bu n̄mu s̄ndia s̄ɔwa u n̄e, ¹² a de su dīanu di yaa sari kpa su nim dirum n̄ s̄ɔ w̄akurun saka. ¹³ Yen biru, kpa a b̄es̄n wuswaa m̄eri kpa a maa be ba sun̄n dīanu dim̄n wuswaa m̄eri. Yen m̄ a wa kpa a sun kua m̄.

¹⁴ Ma u ben gari yi wura u bu deri sere s̄ɔ w̄ku te. ¹⁵ Ye s̄ɔ w̄ku te, ta tura, yera u ben wuswaa m̄era ma u wa ba bw̄a do. Ba maa be ba sina bokon dīa duronu dim̄ b̄rum kere. ¹⁶ Ma Danieliban n̄ario wi, u n̄ maa bu dīa duro ni, ka tam m̄ w̄e. U bu dīanu w̄wa yaa sari. ¹⁷ Gusunɔ u aluwaasi n̄e ye ȳru w̄e. Ma u bu bwisi k̄a ba Kaladen barum tireru gia s̄a s̄a. Ma u bu kua

laakarigibu. U maa Danieli bwisi kã u ka dosusu ka kãsinu kpuro tubusia.

¹⁸ Ye wɔɔ ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanɛsaa u bura mi, yera sɔm kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nùn bu daawa. ¹⁹ Ma sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro sɔɔ, goo sari wi u sãa nge Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sɔna sina boko u bu wura ba n sãa win sɔm kowobu. ²⁰ Gari yi sina boko u bu bikia kpuro, ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yêru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka sɔrobu bwisi kere sere mi n toma, be ba wãa win tem sɔɔ kpuro.

²¹ Ma Danieli u wãa mi sere Sirusi u ka bandu di.

Nebukanɛsaan dosu

2

¹ Nebukanɛsaan bandun wɔɔ yiruse sɔɔ, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga nùn berum mwa sere u kpana u dweeya. ² Yera u dobo dobogibu sokusia ka sɔrobu ka bũu sinambu ka bwisigibu bu ka nùn win dosu ge sɔ. Ma tɔn be kpuro ba na ba menna win wuswaaɔ. ³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, na dosawa. Ga maa man berum mwa. Na kɔwa i man sɔ ye na dosa.

⁴ Ma bwisigii be, ba sina boko sɔɔwa ka Aramugibun barum ba nɛɛ, yinni, wunen hunde yu daka da! A sun dosu ge sɔɔwɔ kpa su nun gu tubusia.

⁵ Ma sina boko u maa bu sɔɔwa u nɛɛ, wee ye na gɔru doke n bɛɛ kua. I kun man dosu gen tii sɔɔwa ka gen tubusianu sannu, kon de bu bɛɛ bɔtiri bɔtiriwa kpa bɛɛn yɛnusu su ko bansu. ⁶ Adama ì n man gu sɔɔwa ka gen tubusianu sannu, kon bɛɛ

kɛɛ dabinu wɛ. Kpa i bɛɛɛ baka wa. Yen sɔ tɛ, i man dosu gen tii sɔwɔ ka gen tubusianu.

⁷ Ba kparam nùn wisa ba nɛɛ, yinni, a sun wunen dosu ge sɔwɔ kpa su nun gu tubusia.

⁸ Sina boko u bu wisa u nɛɛ, na yɛ sã sã ma i kī i gari gawawa. Domi i nua ye na gōru doke n bɛɛ kua.

⁹ Ma i n̄ man dosu ge sɔwɔ, ye na gōru doke n bɛɛ kua mi, ya koo bɛɛ kpuro deema. Domi i sɔru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n ka nɛn gere kasi. Yen sɔ, i man dosu gen tii sɔwɔ kpa n gia ma i ko i kpī i gu tubusia.

¹⁰ Yera ba nùn sɔwɔ ba nɛɛ, goo sari dunia sɔ mini wi u koo kpī u wunen gari yini wisi baa be ba dam mɔ nge wunɛ, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare sɔrobun mi, n̄ kun mɛ dobo dobogibun mi, n̄ kun mɛ Babilonin bwisigibun mi.

¹¹ Ye wunɛ sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo kpī u nun ye tubusia sere b̄nu baasi ya! Wee nu ku ra n maa wã t̄mbun suunu sɔ.

¹² Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u m̄ru bɛsira. Ma u wooda wɛ bu Babilonin bwisigibu kpuro go. ¹³ Ma ba sina bokon gari yi kpara ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusunɔ

u Danieli dosu ge sɔwɔ

¹⁴ Sanam mɛ Ariaku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka nùn gari kua ka bwisi ka laakari. ¹⁵ U nɛɛ, amɔna sina bokon wooda yeni ya ka dam mɔ mɛ. Yera Ariaku u nùn gari yin asansi tubusia. ¹⁶ Ma Danieli

u da sina bokon mi u nùn kana u nùn deri saa fiiko,
kpa u wa u nùn dosu ge tubusia.

¹⁷ Ma Danieli u wura dirɔ u win kpaasibu
Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi sɔɔwa. ¹⁸ Ma
u bu yiire bu Wɔrukoo kana u ben wɔnwɔndu wa
kpa u bu dosu ge sɔ kpa bu ku raa bu go ka bwisigii
be sannu.

¹⁹ Yen biruwa Gusunɔ u Danieli dosu ge sɔɔwa
wɔkuru, kāsiru sɔɔ. Ma Danieli u nùn siara. U nɛɛ,

²⁰ Yinni Gusunɔ,

wuna ko na n siaramɔ ka baadommaɔ.

Wuna a bwisi ka dam mɔ.

²¹ Wuna a ra saaba gɔsie.

Wuna a ra sinambu bandu wɛ.

Wuna a ra maa bu bandu yare.

Wuna a ra laakarigibu laakari wɛ,

kpa a bwisigibu yɛru kɛ.

²² Wuna a ra tɔnu sɔɔsi ye ya berua,

ye u n̄ kpɛ u ka tii tubu.

A yɛ ye ya wāa wɔkuru sɔɔ.

Domɪ yam bururam mu ra n wāawa wunɛn mi.

²³ Gusunɔ nɛn baababan Yinni, na nun siaramɔ.

Na takaru mɔ bwisi ka dam mɛ a man kɔn sɔ.

Domɪ a man sɔɔsi ye sa nun bikia.

A sun sina bokon dosu ge sɔɔwa.

²⁴ Yen biru, Danieli u da Ariɔkun mi, wi sina boko
u wooda wɛ u ka Babilonin bwisigibu go. Ma u nùn
sɔɔwa u nɛɛ, a ku tɔn be go. A de a ka man da sina
bokon mi. Kpa n nùn win dosu ge tubusia.

²⁵ Ma Ariɔku u ka Danieli da fuuku sina bokon mi.
Ye ba tura mi, yera u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, wee
na durɔ goo wa Yuda be ba mwɛɛrima sɔɔ, wi u koo
nun wunɛn dosu ge tubusia.

*Danieli u sina boko dosu ge**sɔɔwa ka gen tubusianu*

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa yĩsiru kã Bɛlitasaa bikia u nɛɛ, kaa kpĩ a man nɛn dosu gen tii sɔ ka gen tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, bwisigibu ka sɔrobu ka dobo dobogibu ka bũu sinambu ba ñ kpẽ bu nun asiri ye a bikia mini sɔ. ²⁸ Adama Yinni goo wãa wɔllɔ wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi, wiya Gusunɔ. U maa nun sɔɔsi ye n koo koorã. Sanam mɛ a kpĩ, ye a dosa ka ye a wa kãsiru sɔɔ wee. ²⁹ Sian bwisikuna a mɔ. Yera wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi u nun sɔɔsi ye n koo koorã. ³⁰ Adama ba ñ man asiri ye sɔɔsi yɛn sɔ na tɔn be ba tie bwisi kere. Ba man ye sɔɔsiwa kpa n ka nun tubusia kpa a n ka yẽ ye a bwisika wunen gɔruɔ.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bwãaroku bɔkɔ gaga ga yɔ wunen wuswaaɔ. Bwãaroku ge, ga gunu, ga ballimɔ gem gem. Ma ga nanum mɔ n kpã. ³² Gen wiru ta sãawa wura gean tii tii. Gen tororu ka gen gãsenu maa sãa sii geesu. Gen nukuru ka gen taanu maa sãa sii gandu. ³³ Gen kɔri yi maa sãa sii wɔkusu. Ma gen naasu sãa sii wɔku si ba ka sɔndu menna. ³⁴ Sanam mɛ a gu mɛɛra, yera kperu garu ta mɛndama guurun di te goo kun karamɛ. Ta na ta gen naasu so ta kɔsuka muku muku. ³⁵ Ma sii wɔku si, ka sɔn te, ka sii gan te, ka sii gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi ba sara sɔɔ sãrerun saa. Ma yi ka woo doona. Baa yin yira a ñ maa kpẽ a wa. Adama kpee te ta bwãaroku ge so mi, ta gɔsirawa guu bakaruru. Ma ta handunian tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tě, gen tubusianu wee. ³⁷⁻³⁸ Wunε sina boko, wuna a sãa sinambun sunə. Wuna a sãa nge wii wuragii te. Wərukooowa u nun bandu ka dam ka yiiko ka bεεε wě. Ma u nun tambu ka gbeeku yεε ka gunəsu noma beria a n ka sãa ye kpuron yinni. ³⁹ Wunen biru, bandu garu ta koo se te ta n wunεgiru dam tura. Yen biru, bandu itaseru gara koo maa se kpa ta n dam mə handunia kpuro sə. Tera ta sãa nge sii gandu. ⁴⁰ Ma bandu nneseru gara koo maa se, kpa ta n dam mə nge sii wəksusu si su ra gāanu kpuro kəsuku. Nge mεya ban te, ta ko n dam mə tu ka bannu kpuro kəsuku. ⁴¹ Mεya a maa wa ma bwāaroku gen naasu ka gen niki binu sãawa sii wəksusu si ba menna ka səndu. Yen tubusiana ban te, ta ko n bənu sãawa yiru. Ka mε, bənu tia ya ko n dam mə nge sii wəku si. ⁴² Kpa bənu tia yu dam bia nge naa niki bii ni nu sãa sii wəku si ba ka səndu menna. ⁴³ Sii wəksusu ka sən te a wa ya menne mi sannu, ya maa səsımə ma ban ten wirugibu ba ko n kasu ben bibu bu suana kpa bwesenu nu ka ko tia. Adama ya n koorə nge mε ya n koorə sisu ka səndu bu ko tia.

⁴⁴⁻⁴⁵ Kpee te a wa ta mendama ka tii mi, ma ta sii wəku si, ka sii gan te, ka sən te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro kəsuka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati sə, Wərukoo u koo bandu garu swīi. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisia. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te tona ta n wāa sere ka baadomma. Gusunə Dam kpurogii wiya u nun səsisi ye n koo koorə. Ye a wa wunen dosu ge sə kpuro, ya weewa win min di. Yen tubusianu maa sãawa nge mε na nun səwa.

⁴⁶ Yera sina boko Nebukanɛsaa u yiira u wiru tem girari Danielin wuswaaɔ. Ma u dera ba yākuru kua ka turare bu ka Danieli siara. ⁴⁷ Sina boko u Danieli sɔɔwa u nɛɛ, ka geema bɛɛn Yinni wini u bũnu kpuro kere, u maa sãawa sinambun Yinni. Wiya u ra tɔnu gari asirigii sɔ. Domi u dera a kpĩa a gari asirigii yini gerua.

⁴⁸ Yera sina boko u Danieli kua tɔn boko win bandu sɔɔ. Ma u nùn kɛɛ baka dabinu kã. Yen biru, u nùn kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun tɔnwero. ⁴⁹ Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgo Babilonin bera ye nɔmu beria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi kɛɔ.

Nɛbukanɛsaa u wooda wɛ

bu win bwãaroku wuraguu sã

3

¹ Sina boko Nebukanɛsaa u bwãaroku wuraguu kua. Gen gunum mu sãa gɔm soonu wata. Gen yasum maa sãa gɔm soonu nɔɔba tia. Ba gu yɔrasia batuma gaa sɔɔ ye ba mɔ Dura, Babilonin tem bera mi. ² Yera sina boko u dera ba tem mɛn sinambu kpuro mɛnna ka mɛn beri berikan wirugibu ka mɛn bwisi kɛɔbu ka mɛn siri kowobu ka be ba ra mɛn arumaniba bere ka sere maa mɛn wirugii be ba tie bu ka bwãaroku gen sãaru tore. ³ Ma tɔn be kpuro ba mɛnna. Ben baawure u yɔra bwãaroku gen wuswaaɔ bu ka gen sãaru tore.

⁴ Saa yera sina bokon barɔ u kpara u nɛɛ, bɛɛ bwesenu kpuro i swaa dakio i nɔ ye sina boko u bɛɛ yiiremɔ. ⁵ Ma i nua ba kɔba so ka guunu ka mɔrɔkununu ka baranu ka gãasu ka bara bwese ni nu

tie, i ko i yiirawa i bwāaroku wuraguu ge sā ge sina boko u kua mi. ⁶ Wi u kun yiire u gu sāwa ba koo nùn kpēewa mii mii dōo boko wi ba sōruan suunu sōo.

⁷ Yen sōna saa ye tən be, ba nua ba kōbi yi ka guu ni so ka mōrōku ni, ka bara ni, ka gāa si, ba yiira ba bwāaroku wuraguu ge sāwa.

Danielin kpaasibu ita be,

ba yina bu bwāaroku ge sā

⁸ Yen dōma te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba dōmē sina bokon mi. ⁹ Ba nùn sōwa ba nēē, sina boko, wunen hunde yu daka da! ¹⁰ Wunē sina boko, wuna a wooda wē a nēē, baawure wi u nua ba kōbi so ka guunu ka mōrōkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, u yiire u bwāaroku ge sā. ¹¹ Mēya a maa nēē, wi u kun yiire u gu sāwa bu nùn kpēeyō dōo boko wi ba sōrua sōo. ¹² Adama wee Sadaki ka Mēsaki ka Abēnēgo, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba n wunen wooda ye garisi gāanu. Ba ku ra wunen būnu sā. Mēya ba n maa yiire ba wunen bwāaroku ge sāwa.

¹³ Ye sina boko u gari yi nua, yera win mōru ya seewa u nēē, bu doo bu Sadaki ka Mēsaki ka Abēnēgo mwaama. Ma ba da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi. ¹⁴ Ma sina boko Nebukanēsaa u bu bikia u nēē, ka gem, i yinawa i nen būnu ka nen bwāaroku wuraguu ge na kua mi sā? ¹⁵ Tē, i doo i n sōru sāa. I n kpam nua ba kōba so ka guunu ka mōrōkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, i yiire kpa i bwāaroku ge sā. I n yina, ba koo bēē kpēewa mii mii dōo boko wi ba sōrua sōo kpa n wa n n būu weren na u koo bēē wōra saa nen nōmun di.

16 Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba nùn wisa ba nɛɛ, yinni, sa n̄ ka tii yinamɔ. 17 À n sun kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ, Gusunɔ wi sa sãamɔ u koo kpĩ u sun yara dɔɔ win min di kpa u sun wɔra wunen nɔman di. 18 Baa n̄ n mɛren na, a n yɛ ma sa n̄ wunen bũnu sãamɔ. Mɛya sa n̄ maa wunen bwãaroku ge yiiramɛ.

19 Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu mɔru kua. Ma u gerua u nɛɛ, bu dɔɔ win kpãaru sosio gem gem. 20 Ma u durɔ gbebunu gɔsa win tabu kowobu sɔɔ be ba dam bo u nɛɛ, bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego bɔkuo bu kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ. 21 Yera ba tɔn be mwa ba bɔkua, ma ba bu kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ ka ben yãa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto ka sere maa ben furɔsu. 22 Ma ba dɔɔ win kpãaru sosi nge mɛ sina bokon wooda damgia ye, ya gerua. Yera dɔɔ win yam susura tabu durɔ be go be ba Sadaki ka Mesaki ka Abenego kpɛɛbu da mi. 23 Ma Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba wɔri dɔɔ boko wi sɔɔ nge mɛ ba ka bu bɔkua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba n̄ dɔɔ mwaare

24 Yera sina boko Nebukanɛsaa u nanda ma u seewa fia u be ba ra nùn bwisi kɛ bikia u nɛɛ, n̄ n̄ tɔmbu itawa sa bɔkua sa kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ?

Ba nùn wisa ba nɛɛ, oo, mɛya.

25 Ma u bu wisa u nɛɛ, wee tɔmbu nnɛwa na waamɔ ba s̄imɔ dɔɔ boko win suunu sɔɔ. Ba n̄ dɔɔ mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben nnɛse u ka wɔllun tɔnu weenɛ.

²⁶ Saa ye sɔɔra Nebukanɛsaa u susi dɔɔ boko win bɔkuɔ u nɛɛ, Sadaki, Mɛsaki, Abɛnɛgo, bɛɛ Wɔrukoon sɔm kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara dɔɔ boko win min di. ²⁷ Yera wirugii be sina boko u raa soka ba mɛnna mi, be kpuro ba wa ma dɔɔ kun dam mɔ durɔ be sɔɔ. Mɛya baa ben seri tia ya n̄ dɔɔ mwaare. Ben yāa ni ba sebua nu n̄ dɔɔ numiɛ. ²⁸ Ma Nebukanɛsaa u nɔɔgiru sua u nɛɛ, i Gusunɔ siaro wi u s̄a Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgon Yinni. Domi wiya u win gɔrado gɔrima u ka win bwāa be ba n̄n naanɛ kua mi faaba ko. Ba nɛ sina bokon wooda yina, ba n̄ ben wasin wahala garisi gāanu. Ba yina bu b̄u goo s̄a ma n kun mɔ Gusunɔ. ²⁹ T̄ɛ wooda ye na w̄ɛmɔ wee, t̄anu baawure baa n̄ n bwese teren na u s̄a, ma u Gusunɔ, Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgon Yinni gari kam gerusi, na kon de bu ȳero b̄tiriwa, kpa win yenu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo kp̄i u t̄anu faaba ko nge mɛ.

³⁰ Yeniban biru, sina boko Nebukanɛsaa u Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgo aye bakanu w̄ɛ Babilonin tem bera mi.

Nebukanɛsaan dosu yiruse

³¹ Sina boko Nebukanɛsaa u bwese ni nu wāa handunia sɔɔ kpuro tɔbura u nɛɛ, Gusunɔ u de i n alafia mɔ.

³² N man w̄ɛre n ka bɛɛ s̄o ȳirenu ka maamaaki be Wɔrukoo u man s̄ɔsi.

³³ Win ȳire ni, nu kp̄ā.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun kpeemɔ.

U ko n s̄awa sunɔ sere ka baadommaɔ.

4

¹ Nε, Nebukanεsaa, na wāa nεn sina kpaarɔ ka bɔri yendu ka nuku dobu. ² Yera wɔkuru garu sɔɔ, na dosu gagu kua ge ga man berum mwa. Kāsi ni na wa sanam mε na kpī, nu man nanum mwa. ³ Yen sōna na wooda yara na nεε, Babilonin bwisigibu kpuro bu mennama nεn mi kpa bu man dosu ge tubusia. ⁴ Yera dobo dobogibu ka sɔrobu ka būu sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge sɔɔwa, adama ba kpana bu man gu tubusia. ⁵ Yen biru, Danieli wi ba sokumɔ ka nεn būun yīsiru Belitasaa u na. N deema būu geeba * ka nùn wāa. Ma na nùn nεn dosu ge sɔɔwa. ⁶ Na nεε, wi, wi u sāa bwisigibu kpuron wirugii, na yē ma būu geebun hunde ya nùn wāasi. Yen sō, asiri gaa sari ye ya ka nùn sē. Nεn dosu ge wee. U man gu tubusio. ⁷ Sanam mε na kpī, ye na dosa wee.

Dāru gara na wa ta yɔ handunian suunu sɔɔ.

Dāa te, ta gunu too.

⁸ Ma ta dam mɔ.

Ten gunum mu sosi sere mu wəllu girari.

Handunian goonu nneɣibu kpuro ba tu waamɔwa.

⁹ Ten wurusu wā

ma ta mara siki siki nge gandia.

Te sɔɔra handuniagibu kpuro ba ra ben dīanu wa.

Ten saarɔwa gbeeku yeε yi ra sɔɔ sure.

Ten kāasi wəllɔwa gunɔsu su sokunu sāa.

Te sɔɔra hunde koni baayere ya ra yen dīanu wa.

¹⁰ Ma na Gusunɔn gɔrado goo wa u sarama wəllun di. ¹¹ U nɔɔgiru sua u nεε,

* **4:5** būu geebu - Nebukanεsaa u n̄ gina tuba ma Yinni Gusunɔwa u wāa ka Danieli. Yen sōna u nεε, būu geeba ba Danieli somimo.

i dāa te kīiyə i sura
 kpa i ten kāasi bəəri bəəri.
 I ten wurusu wəko
 kpa i ten marum səri i yari.
 Kpa gbeeku yεε yi duki su saa ten saarun di.
 Kpa gunəsu su se saa ten kāasin di.
 12 Adama i ten koo kpiriru derio tem sɔɔ
 ka ten gbini yakasɔ
 ta n bəkua ka sisu ka sii gandun yəni.
 Kpa ta n dirum soore
 ta n yakasu dimə nge gbeeku yεε.
 13 Bu tu tənun bwisikunu wunario.
 Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.
 Kpa ta n sāa mε wɔɔ nɔɔba yiru.

14 Wooda ye, ya weewa saa Gusunən gɔradoban
 min di kpa tambu kpuro bu ka gia ma Wərukoowa
 u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra nu wē. U ra wi
 ba n̄ mam garisi gāanu wolle sue.

15 Dosu gera mi, ge nε, Nεbukanesaa na dosa. Tē,
 wunε Belitasaa, a man gu tubusio domi bwisigii be
 ba wāa nən tem mε sɔɔ kpuro ba kpana bu man gu
 tubusia. Adama wunε, kaa kpī yèn sɔ būu geeba ka
 nun wāa.

Danieli u dosu ge tubusia

16 Yera Danieli wi ba maa sokumə Belitasaa u
 nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma Nεbukanesaa u
 nεε, Belitasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu
 nun biti ko.

Danieli u wisa u nεε, yinni, dosu gen tubusianu
 nu ka wunen yiberɛba nɛra. 17 A dāru wa ta kpā.
 Ma ta dam mə. Ten gunum mu girari wolle. Ma
 ba tu waamə handunia gira kpuro. 18 Ten wurusu
 wā. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu

kpuro ba ben dīanu waamə te sɔɔ. Gbeeku yεε yi ra n wāa ten saarɔ. Gunɔsu su maa sin sokunu mɔ ten kāsasi wəllɔ. ¹⁹ Dāa te, ta sāawa wunε sina boko. Domi a kpēa a dam kua ma mu wəllu girari. Ma wunεn bandun dam mu sɔɔsira handunian goonu nne sɔɔ. ²⁰ Yen biru, a Gusunɔn gɔrado goo wa u sarama wəllun di ma u nεε, i dāa te kīiyɔ i sura tu kam ko. Adama i ten koo kpiriru derio tem sɔɔ mi, ka ten gbini ta n bɔkua ka sisu, ka sii gandun yɔni yakasu mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dimə nge gbeeku yεε sere wɔɔ nɔɔba yiru. ²¹ Nεn yinni, dosu gen tubusianu wee. Wɔrukoowa u nun win himba sɔɔsi ye u kua wunεn sɔ. ²² Ba koo nun gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Kpa a n wāa ka gbeeku yεε sannu. Kpa a yakasu di nge naa, a n dirum soore sere wɔɔ nɔɔba yiru sere a ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē. ²³ Wooda ye ba wē ba nεε, bu dāa ten koo kpiriru ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo nun wunεn bandu wesia saa ye a wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. ²⁴ Yen sɔ, sina boko, a de a nεn gere wura. A de a gea ko a ka wunεn durum wuna. A daa kɔsa kpuro derio kpa a sārɔbu wɔnwɔndu kua. Saa yera wunεn alafia ya koo dakaa da.

Dosu gen gari yi koora

²⁵ Yeniba kpuro ya sina boko Nebukanεsaa deema. ²⁶ Ye n kua suru wɔkura yirun biru, sɔɔ teeru yera u sīmɔ win dii tεεra wəllɔ Babiloniɔ. ²⁷ Ma u nεε, Babiloni wee, wuu bɔkɔ ge na bana ka nεn tiin dam ga n ka sāa nεn sina kpaaru. Ga maa nεn yiiko ka nεn bεεε sɔɔsimɔ.

28 Sanam me sina boko u gari yi gerumo u ñ kpa, yera nɔɔ gaga nɔɔra wɔllun di ga neɛ, sina boko Nebukanɛsaa, a swaa dakio a nɔ. Ba nun bandu yara. 29 Ba koo nun gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Kpa a n wɔa ka gbeeku yeɛ sannu kpa a n yakasu dimɔ nge naa sere wɔɔ nɔɔba yiru sere a ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kiwa u ra maa nu wɛ.

30 Yande gari yi, yi Nebukanɛsaa deema. Ba nɔn gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Ma u yakasu dim wɔri nge naa u dirum soore. Ma win seri denya nge gunɔ bakerun sansu. Ma win nii kɔkɔsu su denya nge gunɔgisu.

Nebukanɛsaa

u maa wure u kua tɔnu

31 Ma Nebukanɛsaa u neɛ, ye saa ye, ya doona, yera na nɔni seeya wɔllɔ. Ma nen bwisikunu wure nu kua tɔnuginu. Ma na Wɔrukoo siara ka beɛɛ wi u wɔa sere ka baadommaɔ. Wiya u yiiko kpuro mɔ. Win sinanda kun nɔru mɔ. Win bandu ta ko n wɔawa sere ka baadommaɔ. 32 Baa handunian tɔmbu kpuro ba n menna, ben dam kun sɔa gɔanu win nɔni sɔɔ. U ra ko nge me u ki win gɔradoban suunu sɔɔ ka tɔmbun suunu sɔɔ. Goo sari wi u koo kpɔi u win nɔmu deba ñ kun me u nɔn sɔ u neɛ, mba u mɔ me.

33 Sanam me nen laakari ya wurama, yera ba maa man nen beɛɛ ka nen girima ka nen bandun yiiko kpuro wesia. Nen bwisi kɔɔbu ka nen sina asakpɔbu kpuro ba na nen mi ba man nen bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu. 34 Tɛ, ne Nebukanɛsaa, na wɔllun sina boko siara ka beɛɛ. Na nɔn wɔlle sua. Domi ye u mɔ kpuro ya sɔawa

gea. Win swεε kpuro yi sãawa dee dee. U koo mam kpĩ u be ba tii suamə kawa.

Bεεsasaa u tambu dim soka

5

¹ Nebukanεsaan biru, sina boko Bεεsasaa u bandu di. Yera sɔɔ teeru u win sina asakpɔbu nɔrɔbu (1.000) dim soka. Ma ba tam nɔrumə wi ka be sannu. ² Ye tam mε, mu Bεεsasaa nuka, yera u gɔra u nεε, bu win nɔri wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba Nebukanεsaa u gurama saa Gusunən sãa yerun di te ta wãa Yerusalemuɔ. Kpa wi ka win sina asakpɔbu ka win kurɔbu ka win sinanibu bu ka yi tam nɔ. ³ Yera ba ka nɔri wuragii yi na, ba ka yi tam nɔrumə wi ka win tən be kpuro. ⁴ Tam nɔru bi sɔɔ, ba ben bũnu siaramə n̄n bwãarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dãa ka kpenu.

⁵ Saa ye sɔɔra sina boko u nɔmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sɔɔsire, ma ga yorumə sina kpaarun gana wəllɔ mi ba soo kpika tɛeni. ⁶ Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torora kara, u diirimə sere win dũu winu soonamə. ⁷ Yera u nɔɔgiru sua ka dam u nεε, bu n̄n sɔrobu ka Babilonin bwisigibu ka bũu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nεε, wi u kpĩa u yora yeni gara u ye tubusia u koo yẽro wuran saba dokea kpa u n̄n gurumusuru sebusia u n̄n win bandun dam sukum wɛ u n ka sãa tɔnu itase win bandu sɔɔ.

⁸ Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya wãa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nεε, ba koo ye tubusia. ⁹ Ma ya sina boko nanda too

sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpɔbun tii ba biti soora.

Danieli u yora ye gara

u tubusia

¹⁰ Sina bokon mero u suno ka win sina asakpɔbun gari yi nua. Yera u dua mi ba menne ba tso bakaru dimo. U nee, sina boko, wunen hunde yu daka da! A ku nanda sere wunen wuswaa ya n burisine. ¹¹ Domi goo u wa wunen tem me so, wi u buu geebun * hunde mo. U bwisi ka laakari mo nge buu. Yen sɔna wunen baaba Nebukanesaan waati so, u nun kua sɔrobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii. ¹² Duro win yisira Danieli. Wiya sina boko Nebukanesaa u yisira ka Belitasaa. Ba wa ma u bwisi ka ye bakaru mo, ma u suka ka dosusu ka ga ni nu sen tubusianun keru mo. N n men na, a nun sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³ Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaa. Ma sina boko u nun bikia u nee, wuna Danieli wi? A saawa Yuu ben turo be nen baaba sina boko u mweerima Yudan tem di? ¹⁴ Ba man wunen gari sowa ma buu geeba ka nun wa. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mo a ka tonu ga sesoginu tubusia. ¹⁵ Wee ba ka man bwisigibu ka sɔrobu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu so. Adama ba kpana. ¹⁶ Na maa nua ma a ra tambu ganu tubusie ni nu bu bitani mo kpa a dosu tubusia. Te, a n kpia a yora yeni gara ma a man yen tubusianu sowa, kon nun gurusuru sebusia

* **5:11** buu geebu - I wiru 4:5n tubusianu merio.

kpa n nun wuran saba dokea n nun nen bandun dam sukum wē. Kpa a ko tōnu itase nen bandu sōo.

¹⁷ Yera Danieli u nūn wisa u nēε, yinni, a wunεn kēε ni tii yiiyo, n̄ kun mε a goo wē. Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia. ¹⁸ N n men na, yinni, a swaa dakio a nō. Wārukoo u wunεn tundo Nεbukanεsaa bandu wē ka bεεε ka girima ka yiiko. ¹⁹ Dam mε u nūn wēn sō, bwesenu kpuro nu nūn nasie sere nu ra n diirimō win wuswaa. Ye u kī, yera u ra ka tōnu ko. U koo kpī u nūn go, n̄ kun mε u nūn deri, n̄ kun mε u nūn wolle sua, n̄ kun mε u nūn taare. ²⁰ Adama saa ye sōo, u tii sua u gōru bōbia, yera Gusunō u nūn yara bandun di ma u gina nūn yiiko ye mwaari. ²¹ U nūn wuna tōmbun suunu sōon di. Ma win bwisikunu gōsia nge gbeeku yaaginu. U da u wāa ka kete gbeekinu sannu ma u yakasu dimō nge naa u dirum soore sere u ka wura ma Wārukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē. ²² Wee, wunε maa Bεεsasaa, wunε wi a sāa win bii, baa mε a ye kpuro yē, a yina a tii kawa. ²³ Ma a tii sue Yinni Wārukoon wuswaa. A dera ba ka win sāa yerun nōri na i ka tam nōra wunε ka wunεn sina asakpōbu ka wunεn kurōbu ka wunεn sinanibu. Ma a seewa a wunεn būnu siaramō n̄n bwāarokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii wōkusu ka dāa ka kpenu, baa mε nu n̄ gari nōmō, nu n̄ yam waamō, nu n̄ maa gāanu yē. Adama Gusunō wi u wunεn wāaru neni, a n̄ nūn bεεε wē. ²⁴ Yen sōna u nōmu ge gōrima ge ga yora ye kua. ²⁵ Ye ba yorua mi wee, ba gara, ba gara, ba yīira, ba bōnu kua. ²⁶ Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerumōwa Gusunō u wunεn bandun sanam gara ma u tu nōru koosia. ²⁷ Ba yīira, ya gerumōwa ba

wunen bunum yīira ba deema a ñ bunu. ²⁸ Ba bōnu kua, ya maa gerumōwa ba wunen bandu bōnu kua. Ma ba tu Mēdiba ka Pēesiba wē.

²⁹ Yande mi kō, Bēesasaa u nēē, bu Danieli gurumusuru sebusio kpa bu nūn wuran saba dokea kpa bu kpara ma u kua tōnu itase win bandu sōō.

³⁰ Dama ten wōkura ba Bēesasaa Babilonin sina boko wi go.

6

¹ Ma Darusi wi u sāa Mēdin bweseru u bandu di. Saa ye, u mōwa wōō wata ka yiru.

Danielin yiberēba

ba nūn yina beria

² Darusi u tōmbu wunaa teeru gōsa ba n sāa win tem beri berikan wirugibu. ³ Ma u tōmbu ita gōsa u bu kua wirugii ben tōnwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n dā nē bu ben sōma tusia. Kpa sunō u ku raa ka ašara wa. Danieli u sāawa tōnwerō ben turo. ⁴ U beri berikan wirugii be, ka ben tōnwerobu bwisi kere. Yen sōna sina boko u bwisika u nūn ko tem mē kpuron wirugii. ⁵ Saa ye sōra Danielin tōnwerōsii be, ka beri berikan wirugii be, ba nōō tia kua bu ka nūn toraru garu mani sina bokon bandun swaa sōō. Adama ba ñ toraru garu wa wi sōō. Domi u sāawa naanēgii, u ñ kōsa gaa koore. U ñ maa sōmburu garu atafiru koore. ⁶ Yera tōn be, ba nēē, sa ñ gāanu ganu wasi su Danieli mani ma n kun mō ye ya sāa win Gusunō sāarun gari baasi.

⁷ Ma ba nōō tia kua ba dā sina bokon mi ba nēē, yinni, wunen hunde yu dakaa da! ⁸ Bēse beri berikan wirugibu ka tōnwerobu ka siri kowobu ka

wunen wesianɔsibu, beɛ kpurowa sa nɔɔ tia kua a ka wooda yara ye ya gerumɔ baawure u nun sã sere sɔɔ tɛna. Wi u ye yina ma u bũu goo ñ kun mɛ tɔnu goo sãwa sere n ka ko sɔɔ tɛna ye, ba koo yẽro kpɛɛwa wɔru mi sɔɔ gbee sinansu wãa. ⁹ Tɛ yinni, a wooda ye sireo a nɔma doke kpa yu ko nge Mɛdiba ka Pɛsiban wooda ye ba ku ra kɔsi.

¹⁰ Ma sina boko u wooda ye nɔma doke ba ye yara.

Ba Danieli kpɛɛ

gbee sinansun wɔru

¹¹ Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye nɔma doke, yera u da win gidambisan wɔllɔ u dua yen dii sɔɔwɔ gɛn fɛnɛnti ya wukiare Yerusalemun bera gia. Miya u yiira u kanaru kua u Gusunɔ siara nge mɛ u ra ko tɔru baatere nɔn ita. ¹² Yera sɔɔ teeru tɔn be, ba nùn duwi ba deema wee u Gusunɔ kanamɔ u somiru bikiamɔ. ¹³ Yen biru, tɔn be, ba yara ba da sina bokon mi ba nùn wooda ye yaayasia ba nɛɛ, n ñ wuna a wooda yara ye ya gerumɔ bu nun sã? N ñ wuna a nɛɛ, ma goo ù n bũu goo ñ kun mɛ tɔnu goo sãwa sɔɔ tɛnan baa sɔɔ, ba koo yẽro kpɛɛwa wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wãa?

Ma sina boko u wura u nɛɛ, wooda ye, ya wãawa dim dim nge mɛ Mɛdiba ka Pɛsiban wooda ya sã. N ñ koorɔ bu ye kɔsi.

¹⁴ Ma ba nɛɛ, too, wee, Danieli wi u sã Isireliban turo be ba mwɛerima Yudan di, u ñ nun garisi gãanu, u ñ maa wunen wooda ye a nɔmu doke mi mɛm nɔwɛ. U ra win Gusunɔ kanɛwa tɔru baatere nɔn ita.

¹⁵ Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u gõru doke u Danieli yara wooda ye sɔɔn di. Ma u kookari kua sere sɔɔ u ka dua. ¹⁶ Adama tɔn be, ba kɔam menna ba da sina bokon mi ba nɛɛ, a yaayo ma Mɛdiba ka Pɛɛsiban wooda ya ku ra kɔsi sina boko ù n ye nɔma doke.

¹⁷ Yera sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu waa mi. Saa yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni wi a sãamɔ baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸ Ma ba kpee bakaru tama ba ka wɔru gen nɔɔ kɔrua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakpɔbun yĩreru doke kpee ten wɔllɔ, goo u ku raa ka Danieli faaba ko. ¹⁹ Yen biru, u wura win sina kpaarɔ. Wɔku te, u ñ di, u ñ nɔra, u ñ maa kpune sinani goon bɔkuɔ. Meya u ñ maa dweeye dɔma te.

Danieli u yara baani

²⁰ Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da wɔru gen mi fuuku fuuku. ²¹ Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum wɔri ka nuku sankiranu u mɔ, Danieli Gusunɔn sɔm kowo, Gusunɔ wi a ra n sãamɔ wɛrabu sari mi, u kpia u nun wɔra gbee sinan sin nɔɔn di?

²² Saa yera Danieli u nùn wisa u nɛɛ, yinni, wunen hunde yu daka da! ²³ Gusunɔ nen Yinni u win gɔrado gɔrima u gbee sinan sin nɔsu bɔkua. Su ñ man mɛera gaa kue domi u wa ma na ñ toraru garu kue win wuswaaɔ ka maa wunen wuswaaɔ.

²⁴ Yera sina bokon nukura dora ma u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama saa wɔru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba ñ mɛera gaa wa win wasi sɔɔ. Domi u Gusunɔ win Yinni naane sãa. ²⁵ Ma sina

boko u wooda wē u nεε, bu tɔn be ba raa Danieli taare wē mi mwaama bu kp̄εε w̄oru ge sɔɔ, be ka ben bibu ka ben kurɔbu kpuro. Tɔn be, bu sere mam turi w̄oru gen temɔ, gbee sinan si, su bu s̄εsukawa su kukunu k̄suka.

²⁶ Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u nεε, alafia ya n sosimɔ bεε sɔɔ ya n dɔɔ.

²⁷ Wooda ye na w̄εmɔ wee. Be ba w̄aa nen tem sɔɔ kpuro gesi, bu de bu Gusunɔ Danielin Yinni nasia kpa bu n̄n bεεε wē.

Domi u s̄aawa waso.

U ko n w̄aawa sere ka baadommaɔ.

Win bandu ta n̄ kpeemɔ.

Ten dam mu ko n w̄aawa sere ka baadommaɔ.

²⁸ Wiya u ra tɔnu w̄ore u faaba ko.

U ra maamaakiba ka ȳirenu ko w̄ollɔ ka temɔ.

Wiya u Danieli w̄ora gbee sinansun n̄sun di.

²⁹ Darusin bandun waati ye sɔɔ, Danieli u kua tɔn boko sere n ka girari Sirusi P̄εsin bandu sɔɔ.

Danieli u gbeeku yεε nne wa

dosu sɔɔ

7

¹ Bεεsasaa Babilonin sina bokon bandun w̄ɔɔ gbiikuu s̄ara Danieli u dosa. U k̄asiru wa saa ye u kp̄i win kpin yerɔ. Yen biru, u yorua ye n weene t̄ambu bu gia dosu ge sɔɔ. ² U gerua u nεε, ye na wa k̄asi te sɔɔ w̄ɔkuru wee. Na woo gagu wa ga na w̄ollun beri berika n̄nen di ga nim w̄ɔku b̄ɔkɔn nim so. ³ Yera gbeeku yεε beke nne yi yarima nim w̄ɔku gen min di, yen gaa kun ka gaa weene. ⁴ Ye na gbia na wa ya ka gbee sunɔ weene ma ya gunɔ bakerun kasa mɔ. Ye na maa m̄εra, yera na wa ba kasa ye

wuna. Ma ba yen tii seeya ba yōrasia nge tōnu. Ma ba ye tōnun bwisikunu dokea. ⁵ Yen yiruse ya ka yaa gōba weenε ma ya ka yēsi tia yō. Yēsan kukunu itawa ya nōō bēri. Ma ba ye sōōwa ba nεε, yu seewo yu yaa mwe. ⁶ Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weenε ma ya kasa nne mō yen biru wallo. Ma ya winu nne mō. Ba ye yiiko wē yu ka bandu di. ⁷ Yeniban biru, yera na yaa nneε wa nen kāsī te sōō. Yaa ye, ya nanum mō. Ya maa dam mō too. Ma ya don sisugii bakanu mō. Yā n yaa mwa, ya ra yaa yen kukunu kāsukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya n ka yeε gbiikii yi weenε. Kōbi wākura ya mō. ⁸ Ye na kōbi yi mēera sāa sāa, yera na kōbu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga wāa yionon suunu sōō. Kōbu piibu ge, ga kōbi wōku ten ita wuka. Ga nōni mō nge tōnu, ga maa nōō mō ga gari mō ka tii suabu.

Gusunon siribu

⁹ Ye na mēera tii, yera na wa ba sina kitaru yiimō. Ma na goo wa nge durō tōkō u na u sina win sina kitaru sōō. Yāa kpikinu fara farawa u doke. Ma win seri yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballimōwa nge dōō yari bakaru. Mēya maa ten naasun tii. ¹⁰ Ma dōō yari bakaru ta yarimō win sina kita ten min di ta kokumō nge nim. Gusunon gōradoba nōrōm nōrōm ba na ba nūn sāamō. Ma ben gabu ba yō win wuswaaō. Siri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

¹¹ Ye na kōbu piibu ge mēera ga tii sua gari gerumō, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kpēε dōō boko sōō. ¹² Gbeeku yeε yi yi tie, ba yin dam wōra. Adama ba dera yi wāa sere saa gaa.

13 Wōku te, kāsi te sōo, ye na maa wa wee. Na goo wa u sarama wōllun di guru wii wuroru sōo. Ma u da durō tōkō win mi gia. Ma ba nūn susisia win wuswaaō. 14 Ba nūn bandu ka bεεε ka yiiko wē. Ma ba nūn gāanu kpuro nōmu sōndia. Bwesenu kpuro nu nūn sāwa. Win banda kun nōru mō. Ta ko n wāawa sere ka baadommaō.

Kāsinun tubusianu

15 Nε Danieli nen bwēra kun kpunε domi kāsi ni na wa mi, nu man nanda. 16 Yera na gōrado ben turo susi be ba wāa mi. Ma na nūn bikia na nεε, mba gari yi kpuron tubusianu. U man sōōwa u nεε, 17 gbeeku yeε bekeε nne ye, ya sāawa sinambu nne be ba koo bandu di di dunia sōo. 18 Yen biru, Wōrukoo u koo de win tōn dεerobu bu bandu mwa ba n dii sere ka baadommaō. 19 Ka mε, na kasu n gbeeku yaa nnese ye ya ñ ka ita yeōnō weenε min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum mō too. Yen donnu nu sāawa sisu ma yen nikisu su sāa sii gandu. Yā n yaa mwa ya ra yen kukunu kōsukuwa kpa yu di. Yen ye ya tiara kpa yu taaku taaku. 20 Na maa kasu n kōbi wōku ten tubusianu gia te ya mō yen wirō ka sere maa kōbu piibu ge ga yarima yen wirun di ga wāa yiōnōn suunu sōo. Kōbi wōku ten ita ya wōruka yen wuswaaō. Ga nōni mō, ga nōō mō, ma ga gari mō ka tii suabu, ga maa nanum mō ga yiōnō kere. 21 Ma na kōbu piibu ge wa ga ka Wōrukoon tōn dεerobu tabu mō ga bu kamiamō. 22 Adama durō tōkō wi, u na u Gusunōn tōn be gem wē. Sanam mε saa ya tura ma ba bandu di.

23 Ma durō wi, u man tubusia u nεε, yaa nnese ye, ya sāawa bandu nnese te ba koo swīi handunia yeni sōo. Ban te, ta ñ ka garu weenε. Ta koo handunia

kpuro go tu taaku tu munia muku muku. ²⁴ Kɔbi wɔku te, ta sãawa sinambu wɔkuru be ba koo ban te di. Yen biru, sunɔ goo wi u ñ ka ben goo weene u koo sinambu wɔku ten ita bandu yara kpa u bandu di. ²⁵ Sunɔ wi, u koo Wɔrukoo gari kam gerusi kpa u win tɔn dɛɛrobu nɔni sã. U ko n maa kɔ u saaba ka woodaba kɔsi. Ba koo nɔn tɔn dɛɛrobu nɔmu sɔndia sere saa ita ka bɔnu. ²⁶ Yen biru, Yinni Gusunɔ u koo sunɔ wi siri, kpa u nɔn bandu yara mam mam sere ka baadommaɔ. ²⁷ Yen biru, ba koo ban ni nu wãa handunia sɔɔ kpuron dam ka nin yiiko Wɔrukoon tɔn dɛɛrobu nɔmu bɛria. Win bandu ta ko n wãawa sere ka baadommaɔ. Wiya sinambu kpuro ba koo sã kpa bu nɔn mɛm nɔɔwa.

²⁸ Ye nɛ Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma nɛn wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua nɛn gɔruɔ.

Danieli u yãa kinɛru

ka boo wa kãsiru sɔɔ

8

¹ Bɛɛsasaan bandun wɔɔ itase sɔɔ, nɛ Danieli na kãsiru wa te na raa wa baasi. ² Sanam mɛ na kãsi te mɛɛra n man sãare na wãa wuu bɔkɔ ge ba mɔ Susiɔ Elamun temɔ. Ma n sãare na wãa daa te ba mɔ Ulain bɔkuɔ. ³ Ye na nɔni seeya na mɛɛra, yera na yãa kinɛru wa ta kɔbu bakanu yiru mɔ ta yɔ daa ten dee deeru. Kɔbu teeru ta teeru dɛɛbu kere. Te ta dɛɛbu bo mi, tera ta kpia dākuru. ⁴ Yera yãa kinɛ te, ta ten kɔbi soomɔ sɔɔ duu yeru gia ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo

ten yiberε wōra ten nōman di. Ta mōwa ye ta kī. Ma ta kpēamō ta dam mō.

⁵ Sanam mε na laakari mō, yera na mεera ma na boo wa ga yarima saa sōo duu yeru gian di ka duki baka ga tem bōsu ma n sāare ga ñ tem dεke. Boo ge, ga kōba nanumgia mō gen nōnin baa sōo. ⁶ Ma ga tura sere yāa kinε ten mi, te na raa wa ka kōbi yiru mi, ta yō daa ten dee deeru. Ma ga yāa kinε te gure ka gen dam kpuro. ⁷ Na gu wa ga yāa te susi ka mōru ga tu so ga kōbi bōoka. Yāa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura temō ga yasisimō. Goo sari wi u tu wōra gen nōman di. ⁸ Ma boo ge, ga kpēa. Ye ga kpēa ga kpa, yera kōba baka ye, ya bōora. Kōba yen ayerōwa kōbi nne nanumgii yi kpia. Ma yi mεera handunian goonu nne kpuro sōo, yen baayere goo teeru gia.

⁹ Saa kōbi yin tian di, kōbu piibu gaga yara ga kpēa sōo yēsan nōm dwaru gia ka sōo yari yeru gia ka sere tem mε mu gea bo gia. ¹⁰ Ma ga seewa ga wōllun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura temō ga taaka. ¹¹ Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren yāku te ba ra nùn kue yōrasia. Ma ga win sāa yeru kāsuka. ¹² Ga wōllun tabu kowobu ka baadomman yāku nu nōma doke ga kamia toranun sō. Ma ga gem kasa kua temō. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

¹³ Ma na tōn dεero goon gari nua. Yen biruwa tōn dεero goo u gbiikoo wi bikia u nεε, sere saa yerà ba ko n baadomman yāku ten kobu yōrasie. Sere saa yerà kam kobu ko n wāa gem sarirun sō. Sere saa yerà sāa yee te, ta ko n disi duure mεsum. Sere saa

yerà ba ko n wəllun tabu kowo be taakumə. ¹⁴ Ma gbiikoo wi, u wisa u nɛɛ, sere tɔnu nərəbun suba yiru ka gooba wunəbun (2.300) baa yà n doona. Yen biruwa yāku yee te, ta koo wurama ta n dɛere nge yellu.

Kāsi ten tubusianu

¹⁵ Sanam mɛ nɛ Danieli na kāsi te waamə, ma na kasu tu man yeeri, yera na gāanu wa nu ka tɔnu weenɛ nu yɔ nɛn wuswaaə. ¹⁶ Ma na maa goon nəə nua daa te ba mɔ Ulain suunun di. U nəəguru sua u nɛɛ, Gabiriɛ, a durə wini kāsi te tubusio. ¹⁷ Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera bɛrum man mwa. Ma na wəruma temə. U man sɔəwa u nɛɛ, tɔnun bii, a de yi nun yeeri. Kāsi te, ta wāawa sanam dāakim sɔ. ¹⁸ Sanam mɛ u ka man gari mɔ, yera biti baka man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u yɔrasia mi na raa wāa. ¹⁹ Yen biru, u maa man sɔəwa u nɛɛ, wee kon nun sɔ ye ya koo na Yinni Gusunən mərən tɔru sɔə sanam dāakim sɔə. ²⁰ Yāa kinɛ te a wa ta kɔbi yiru mɔ mi, ta sāawa Mɛdiba ka Pɛesiban sinambu. ²¹ Boo ge, ga sāawa Gɛɛsin sunə. Kɔba baka ye ya bəəkira mi, ya sāawa sunə gbiikoo. ²² Kɔba nɛɛ ye ya kpia baka ye ya bəəkiran min di, ya sāawa sinambu nɛɛ gabu be ba koo yari sunə gbiikoo win min di. Adama ba n̄ dam wasi nge wi. ²³ Sinambu nɛɛ yen bandu t̄a n kpa, ma ba durumgibu kpeerasia, sunə goo u koo yari u tii sua kpa u n tɔmbu n̄ni wɔkubu yɛ. ²⁴ Win dam mu koo nuuru ko n n̄ mɔ ka win tiin dam. U koo gāa dabinu kam koosia ye ya n̄ ka nəə gerurə. Win ye u mɔ kpuro ya koo n̄n koorə. U koo bwese damginu go ka maa Gusunən tɔmbu. ²⁵ U koo tii sua win dukian sɔ ka win bwisin sɔ. U koo tən dabinu

go be ba wãa b̄ari yendu s̄o. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo k̄osikira goo u kun n̄un babe. ²⁶ K̄asi te a wa t̄onu n̄ar̄abun suba yiru ka gooba wun̄abun (2.300) s̄o, ta s̄aawa gem. A ye n̄enūo asiri s̄o. Domi ya wãawa sanam d̄aakim s̄o. ²⁷ Ma ne Danieli na kua s̄o dabiru na bar̄o. Na ñ dam m̄o. Yen biruwa na seewa na n̄en s̄amburu m̄o te sina boko u man w̄e. Ma na wãa nandabu s̄o k̄asi ten s̄o. Domi ta ñ man yeeri.

*Danieli u kanaru kua
win t̄ambun s̄o*

9

¹ Saa ye Darusi, Asuresin bii, M̄edin bweseru u bandu dii Babilonin tem̄o, ² win bandun w̄o gbiikuu s̄o, Danieli u tirenu m̄eirim̄o ma u girari mi Yinni Gusun̄o u win s̄om̄o Yeremi s̄oowa u n̄e, w̄o wata ka w̄okura Yerusalemu ya ko n̄ s̄a bansu. ³ Ma u n̄o b̄okua u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun s̄o. Ma u kanaru koosi Yinni Gusun̄on mi ḡia, ⁴ u win t̄ambun toranu tuuba m̄o.

U n̄e, Yinni Gusun̄o, a kp̄a ma sa nun nasie. A ra wun̄en n̄o mw̄eeru yibie kp̄a a wun̄egibu k̄iru s̄oosi be ba nun k̄i ba wun̄en woodaba mem̄ n̄owamme. ⁵ Sa tora, sa daa k̄osa kua, sa s̄a nuku k̄osurugibu, sa wun̄en gari yina, sa maa wun̄en woodaba sara. ⁶ Sa ñ wun̄en s̄om̄bu swaa daki sanam m̄e ba bes̄en sinambu ka bes̄en wirugibu ka bes̄en baababa ka bes̄en t̄ambu kpuro wun̄en gari s̄oowa. ⁷ Yinni Gusun̄o, a s̄aawa gemgii. Bes̄era sa tora. Ma sa wãa sekuru s̄o gis̄o bes̄e Yudaba ka be ba wãa Yerusalemūo ka Isireliba kpuro be a yarinasia ton-tondēo ka turukūo ȳen s̄o sa ñ nun mem̄ n̄owe. ⁸ Yinni, wee sa sekuru s̄oowa bes̄e ka bes̄en sinambu

ka besen wirugibu ka besen baababa. Domi sa nun torari. ⁹ Gusunɔ besen Yinni, a sun suuru kuo wunen wɔnwɔndun saabu baa me sa wunen gari yina. ¹⁰ Sa n̄ maa wunen gere swaa daki su sere nɛɛ, sa ko wunen woodaba sw̄i ye wunen sɔmɔbu ba sun nɔɔsia. ¹¹ Mɛya besɛ Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa n̄ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen s̄na b̄ri yi a dera wunen sɔm kowo Mɔwisi u yorua woodan tireru sɔɔ yi sun di. ¹² Nge mɛya a dera wunen gari yi koorɔ yi a nɛɛ, kaa besɛ ka besen wirugibu kua. A dera Yerusalemu ya n̄ni sw̄aru wa t̄n bweseru ba n̄ waare gam. ¹³ Wahala ye kpuro, ya sun deema nge me Mɔwisi u yorua woodan tireru sɔɔ. Ka me, sa n̄ besen daa k̄sa deri su wunen gem sw̄i kpa su wunen k̄i geeru kasu. ¹⁴ Gusunɔ besen Yinni, wahala ye a nɛɛ, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya s̄awa dee dee. Besera sa n̄ nun m̄m nɔɔwe.

¹⁵ Gusunɔ besen Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu s̄ɔsira. A ȳsiru yara te ta w̄a sere ka gisɔ. Adama besɛ, sa durum ka daa k̄sa kua gem gem. ¹⁶ T̄ɛ Yinni, na nun kanamɔ wunen durom s̄ɔ, a de wunen m̄ru yu doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga w̄a wunen guu te a ḡsan w̄llɔ. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalemu ka besɛ wunen t̄mbu gema besen toranu ka besen baababan daa k̄san s̄ɔ. ¹⁷ Gusunɔ, a nen nɔɔ swaa dakio kpa a nen kanaru nɔ. A wunen s̄a yee te ta bansu s̄a mi m̄erio wunen ȳsirun s̄ɔ. ¹⁸ Gusunɔ nen Yinni, a swaa dakio a nɔ. A n̄ni seeyo a wuu ge ba ka wunen ȳsiru sokumɔ m̄eri nge me ga bansu kua. Sa ȳ ma besen deerara kun tura su ka nun ḡanu ganu kana. Adama

wunen wənwən bakarun sōna sa nun yeni kanamə. ¹⁹ Yinni, a bešen kanaru nəwə kpa a sun suuru kua. A bešen gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n tɛ wunen yīsirun sō. Domi wuna a wuu ge ka tən be kpuro mə.

Gabiriɛ u kāsiru tubusia

²⁰⁻²¹ Sanam mɛ Danieli u kana te m̀ u gari gerumə u n̄ kpa, u wi ka win təmbun toranu tuuba m̀, ma u Gusunə win Yinni kanamə win sāa yee dɛɛra ten sō, yera durə wi, Gabiriɛ wi u raa wa win kāsɪ gbiikiru sə, u n̄n̄ yōsima ka dam u sura win bəkuə saa yè sə ba ra yokan yākuru ko. ²² U ka n̄n̄ gari kua u nɛɛ, na nawa wunen mi, n ka nun kāsɪ te tubusia. ²³ Saa yèn di a wunen kanaru torua, Gusunə u tu mwa. Yen sōna na nun win gari sōbu na, domi Gusunə u nun kī. N n̄ mɛn na, a swaa dakio n̄ nun kāsɪ te tubusia. ²⁴ Saa nəba yirun nən wata ka wəkura Gusunə u himba kua yu doona u sere wunen təmbu ka wunen wuu dɛɛrə yakia toranu ka kōsa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem wē sere ka baadommaə. Gusunən səməbun gari ka kāsɪnun baa ya koo doona kpa tən dɛɛro goo u ko sunə. ²⁵ N n̄ mɛn na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa m̄n̄ di ba wooda wē bu Yerusalemu səmə bu bani, sere wirugii wi Gusunə u gəsa u ka na, ya koo kowa saa nəba yirun nən nəba yiru. Yen biru, ba koo yen swɛɛ səmə ka yen gbāraru saa nəba yirun non wata ka yiru sə. Saa ye, ya ko n̄ sāawa wahalan saa. ²⁶ Saa nəba yirun nən wata ka yiru ye, yà n̄ doona, ba koo wirugii wi Gusunə u gəsa go. Goo sari wi u koo ka n̄n̄ yina. Kpa sunə kpaə ka win

tabu kowobu bu wuu ge, ka sãa yee te wisire bu kəsuku kpa ba n asərə m̀ sere Gusunə u ra ka ǹn kpeerasia nge mε u yi. ²⁷ Wirugii wi, u ko n ka tən dabiru nəə tia sãa sere saa nəəba yiru. Saa ita ka bənnun biru, u koo de yākuunu ka abənu nu kpe kpa u gāa kōsunu ko sãa yerə ǹn bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusunə u yi win s̄ bu ka ǹn deema.

Danieli u tənu wa

Tigirin daarə kāsiru s̄ə

10

¹ Sirusi, Peesin sina bokon bandun w̄ə itase s̄ə, Yinni Gusunə u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa m̀ Belitasaa. Gari yi, yi s̄awa gem. Yi ka nəni swāa bakaru yā te ta koo na. Ma gari yi, yi ǹn yeeri. Saa ye s̄əra u kās̄i te tuba.

² N deema u wāa nuku sankiraru s̄ə alusuma ita. ³ Alusuma ita ye s̄ə, u n̄ d̄ia geenu ganu diire. U n̄ yaa tende. Tam kun maa win nəə duure. Meya u n̄ maa tii gum saware. ⁴ W̄əon suru gbiikoon s̄ə yenda n̄ese s̄ə, u wāa u ȳ daa te ba m̀ Tigirin b̄kuə. ⁵ Yera u nəni sua u durə goo wa u yānu doke ni ba kua ka w̄ε damgii ma u kpaka s̄εke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin di. ⁶ Win wasi yi ballimə nge kpee ni nu wuru beku nəni mə, ma win wuswaa ya ballimə nge guru maakinu. Ma win nəni yi ballimə nge d̄ə yari, ma win gāsenu ka win naasu sãa nge sii gan te ba wəriasia. Ma win nəə ga nəra nge tən dabinun nəə. ⁷ Danieli turowa u kās̄i te wa. Tən be ba ka ǹn wāa mi, ba n̄ tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke. ⁸ Wi turowa u ȳra ma u kās̄i te wa. Win

wuswaa ya burisina. Ma win goma dwiiya u dam bia. ⁹ U durɔ win nɔɔ nua ma u nanda u wiru tem girari. ¹⁰ Yera nɔmu gaga nùn baba ma u diira u dũu winu ka nɔm taranu soonamɔ. ¹¹ Ma u nɛɛ, kīnasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun sɔ, yi nun yeeri, kpa a se a yɔra mi a wāa mi. Domi ba man gɔrimawa wunen mi. Ye u nùn gari yi sɔɔwa u kpa, yera Danieli u seewa u yɔra ma u diira. ¹² Durɔ wi, u gerua u nɛɛ, Danieli, a ku berum ko. Domi saa dɔma tèn di gari yi, yi nun yeeri, ma a tii kawa Gusunɔ wunen Yinnin wuswaaɔ, saa dɔma ten diya Gusunɔ u wunen kanaru nua. Yen sɔna na na. ¹³ Pɛɛsiban sina boko u man seesi sɔɔ yenda tia ma na sina win bɔkuɔ. Adama wee Miseli wɔllun tabu kowobun sunɔ turo u na u man somi. ¹⁴ Tɛ, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunen tɔmbu deema sia. Domi sian gariya kāsī te, ta ka yā.

¹⁵ Saa ye u nùn gari yi sɔɔmɔ, yera wi, Danieli u tuka ma u mari. ¹⁶ Yera u gāanu wa nu ka tɔnu weene ma nu na nu win nɔɔ baba. Ma u nɔɔ wukia u nɛɛ, nɛn Yinni, nɛn wuswaa ya burisina, na n̄ maa dam gam mɔ kāsī te na wan sɔ. ¹⁷ Nɛ wi na sāa wunen sɔm kowo, amɔna kon ka kpī n ka nun gari ko. Domi na n̄ dam gam mɔ. ¹⁸ Wi u ka tɔnu weene mi, u maa nùn baba u dam kā. ¹⁹ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko durɔ kīnasi, alafia ya n ka nun wāa. A tii dam kɛɛyɔ. Ye u ka nùn gari mɔ, yera u dam wa u nɛɛ, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam kā. ²⁰ Durɔ wi, u nùn bikia u nɛɛ, a yɛ yèn sɔ na na wunen mi? Tɛ, kon da n Pɛɛsiban sina boko tabu wɔri. Nà n doona, Gɛɛkiban sina boko u koo na. ²¹ Adama kon nun sɔ ye ya yorua gem tireru sɔɔ. Goo kun man somimɔ tɔn ben sɔ, ma n kun mɔ

Miseli bæε Isireliban kōso,

11

¹ Wi nɛn tii na somi na dam kã Darusi Mɛdiban sina bokon bandun wõɔ gbiikuu sɔɔ. ² Wee tẽ, kon wunε Danieli gem sã.

Sinambun tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di Pɛɛsiɔ. Yen biru, sina boko nnεse u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. U n dam kua win dukia yen sã, u koo Gɛɛkiban sina boko seesi. ³ Adama sina boko wɔrugɔ goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u kã. ⁴ Saa yè sɔɔ win banda dam kua, saa ye sɔɔra ta koo wɔruma kpa tu bɔnu ko handunian goonu nne kpuro sɔɔ. Win bibun bweseru ta ñ ban te dimɔ. Ban te, ta ñ maa dam mɔ nge mɛ ta raa sãa. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun nɔmuɔ.

⁵ Sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian banda ko n dam mɔ. Adama win sina asakpɔ turo u koo nùn dam kera kpa u nùn taare. Win dam mɛ, mu ko n kpã. ⁶ Wõsu gasun biru, ba koo arukawani bɔkuna kpa sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian bii wɔndia u na sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sunɔn mi bu ka arukawani bɔke, bu suana. Adama wɔndia win dam mu koo kpe. Durɔ win tii u koo gbi, wi ka win bibun bweseru. Ba koo mam wɔndia win tii go ka be ba nùn yɔsirima ka win tundo ka tɔn be ba ka nùn yɔra waati ye sɔɔ kpuro gesi. ⁷ Goo u koo se nge kpɔi pɔtura kurɔ win bweserun di u win tondon bandu di. Kpa u na u sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi wɔri gbãranu sɔɔ u ko ye u kã. Yẽro u koo dam ko. ⁸ U koo ben bũnun bwãarokunu

gura ni ba kua ka sii gandu ka ben gāa gee ni ba ka wura ka sii geesu kua u ka da Egibitiᵋ. Kpa u ka sina boko wi u wāa sᵋᵋ yēsan nᵋm geu gia mi tonda saa fiiko. ⁹ Yen biru, sunᵋ wi u wāa sᵋᵋ yēsan nᵋm geu gia u koo da u sᵋᵋ yēsan nᵋm dwardugii tabu wᵋri kpa u gᵋsirama win temᵋ.

¹⁰ Saa ye sᵋᵋra win bibu ba koo tabun sᵋᵋru ko kpa bu tabu kowobu menna ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem nᵋᵋ bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta bᵋᵋ saramᵋ. U koo sᵋᵋ yēsan nᵋm dwardu gian sunᵋn gbāraru wᵋri kpa u gᵋsira u wurama.

¹¹ Saa ye sᵋᵋ, sina boko wi u wāa sᵋᵋ yēsan nᵋm dwardu gia mi, u koo mᵋru se kpa u nᵋm geugii wi, tabu wᵋri. Nᵋm geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna bu wiᵋnᵋ wᵋri. Adama ba koo nᵋm geugii win tabu kowo be kamia. ¹² Sᵋᵋ yēsan nᵋm dwardugii wi, u koo tii sua win nasara yen sᵋ. U koo tabu kowo dabinu go. Adama ka mε, u nᵋ nasara wasi mam mam. ¹³ Yeniban biru, sina boko wi u wāa sᵋᵋ yēsan nᵋm geu gia mi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna n kere be u raa menna yellu. Wᵋsu gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu yāa geenu u nᵋm dwardugii wi wᵋri. ¹⁴ Saa ye sᵋᵋ, tᵋn dabinu nu koo sina boko wi u wāa sᵋᵋ yēsan nᵋm dwardu gia seesi. Tᵋn kᵋsobu ba koo maa nᵋn seesi wunε Danielin tᵋmbun suunu sᵋᵋn di wunεn kᵋsi ten gari yi ka kooru. Adama ba koo ben tii kamia. ¹⁵ Sᵋᵋ yēsan nᵋm geugii wi, u koo tem takanu ko kpa u wuu gbāraruᵋgisu mwεeri. Saa ye sᵋᵋ, ba koo sᵋᵋ yēsan nᵋm dwardugii wi, ka win tabu kowo damgibu kamia. Domi ba nᵋ dam wasi bu ka tabu ko. ¹⁶ Wi u gesi seewa u nᵋm geugii wi wᵋri

kpuro, yēro u koo kowa ye u kī. Goo kun kpē u nùn yinari. Yēro u koo mam da tem mēn mi n buram bo sǎǎ, kpa u go ye u nǎma tura. ¹⁷ Yen biru, u koo gōru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa u ka nǎm dwarugii wi bǎri yendun arukawani bǎke u nùn win bii wǎndia wē u sua kurǎ, kpa u ka swaa wa u win tem kam koosia. Adama win bwisi yi, yi n nùn yaramǎ. ¹⁸ Yen biru, u koo sīira wuu si su wǎa nim wǎkun bǎkuǎ kpa u sin dabinu mwēeri. Adama tabu sunǎ goo u koo win dam mē bua sere u kpana u mǎru kǎsia. ¹⁹ Saa ye sǎǎra u koo gǎsirama win temǎ u ka kuke win wuu gbǎrarugisu sǎǎ, adama u koo wǎruma u gbi, ba n maa win yira wasi. ²⁰ Wi u koo nùn kǎsire ko, u koo dam dio doke tem mēn mi n buram bo sǎǎ. Adama amēn biru, dam dio wi, u koo bǎǎkira, n n mǎ mǎrun sǎ, n n maa mǎ tabu sǎǎ.

²¹ Wi ba gema, wiya ba koo bandu kǎsire ko. Ba n nùn sina yǎnu wēemǎ. Bǎri yendu sǎǎra u koo na u bandu di ka taki. ²² Tabu kowo be ba koo yari bu nùn wǎrima nge nim, u koo bu kǎsukuwa u kpeerasia, baa ka mam be ba arukawani bǎkuan wirugii turo. ²³ U koo tǎn be u ka arukawani bǎkua nǎni wǎke. U koo bandu di kpa u dam wa ka tǎmbu fiiko. ²⁴ U koo da bera mi tem gem wǎa ka bǎri yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba n daa koore. U koo tem mēn dukia gura kpa u win bǎrǎba bǎnu kua. U koo mam bwisiku u gbǎranu wǎri. Adama u n yeni mǎ n ka tē.

²⁵ U koo win dam ka win wǎrugǎru ka win tabu kowobu dendi u ka sǎǎ yēsan nǎm dwarugii wi wǎri. Nǎm dwarugii wi, u koo maa se ka tabu kowo damgii dabinu, adama u n kamiamǎ. Domi ba koo nùn murafitiru kuawa. ²⁶ Be ba ka nùn dimǎ, beya

ba koo nùn kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu gbisuku dabi dabinu. ²⁷ Sinambu yiru ye, ba koo kasu bu kōsa ko, kpa mi ba dimə mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dimə. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, yà n tura. ²⁸ Sina boko wi u wāa sōo yēsan nəm geu gia, u koo gōsira win temə ka dukia baka. Swaa sōo, u koo Isireli be Gusunə u ka arukawani bōkua seesi. Yen biru, u koo gōsira u da win temə.

²⁹ Saa ye ba yi yà n tunuma, nəm geugii wi, u koo sōo yēsan nəm dwardugii wi seesi kram. Adama u n̄ nasara wasi nge mε u raa wa yellu. ³⁰ Domi tamba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu nùn wəri. Saa ye sōo, win kabia ya koo bōora, kpa u gōsira u wura. U koo Isireli be Gusunə u ka arukawani bōkua mi, m̄aru seesi kpa u n ka be ba arukawani ye deri n̄o tia s̄a. ³¹ U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusunən s̄a yeru ka ten agbara disi doke. Kpa bu tōo baateren yākunu kpeesia. Kpa bu kam koosion bwāaroku kōsu gira yāku yeru mi. ³² U koo tambu n̄ni wōke be ba Yinni Gusunən arukawani ye deri. Adama t̄n be ba Yinni Gusunə yē, ba ko n yōwa dim dim ben daa gea sōo. ³³ Be ba bwisi m̄o, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko sōo, ba koo gabu go tabu sōo, kpa bu gabu dōo m̄eni, kpa bu gabu yoru m̄wεeri, kpa bu gabun yānu gura. ³⁴ Saa ye sōo, ba koo somiru fiiko wa. T̄n dabira ba koo ka bu n̄o tia ko ka murafitiru. ³⁵ Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu sōwa bu dεera mam mam sere kpeerun t̄ru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii sōo.

³⁶ Sina boko wi, u koo ko ye u kī. U koo tii sua u nεε, wiya u b̄nu kpuro kere. Kpa u Gusunə wi u

kpuro kere wɔmɛ. Wɔmbu te, ta ñ ka nɔɔ gerurɔ. Tɔmbu ba koo nùn naanɛ ko sere Gusunɔn mɔru yu ka sɔɔsira. Domi ye wi, Gusunɔ u gerua, ya koo koorawa. ³⁷ U ñ win sikadoban bũnu gasirimɔ, u ñ maa bũu wi tɔn kurɔba kĩ gasirimɔ, bũnu kpuro gesi. Domi u koo tii sua n kpuro kere. ³⁸ Adama u koo bũu sã wi u ra n gbãranu kãsu wi win sikadoba ba ñ yẽ. U koo nùn sã ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere gãa ni nu gobi mɔ. ³⁹ U koo wuu si su gbãraru mɔ tabu wɔri ka win bũu wi u wa tem tukum di. U koo be ba bũu wi wura bɛɛɛ wẽ, kpa u de bu bandu di tɔn dabinun wɔllɔ, kpa u bu tem bɔnu kua mu n sãa ben are.

⁴⁰ Kpɛerun saa sɔɔ, sina boko wi u wãa sɔɔ yẽsan nɔm dɔwaru gia u koo ka maa nùn sanna. Adama sɔɔ yẽsan nɔm geugii wi, u koo nɔm dɔwarugii wi wukiri nge woo bɔkɔ ka tabu kɛkɛ ye dumi gawe ka maasɔbu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem wɔri u sara nge mɛ nim mu ra daaru yibu mu sare. ⁴¹ Kpa u maa wɔri tem mɛn mi n buram bo sɔɔ. Adama Edɔmuba ka Mɔabuba ka sere Amɔniban wirugibu ba koo nùn kisirari. ⁴² U koo tem dabinu nɔma sikerena. Egibitigibu ba ñ mam kisiramɔ win nɔman di. ⁴³ Sunɔ wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben yãa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo nùn sã. ⁴⁴ Labaari ya koo na saa sɔɔ yari yeru gian di ka sɔɔ yẽsan nɔm geu gian di yu nùn nandasia. Saa ye sɔɔra u koo mɔru baka se u tɔn dabinu go. ⁴⁵ U koo win sina kunu gira nim wɔku ka Yinni Gusunɔn guu dɛɛra ten baa sɔɔ. Saa yera goɔ u koo nùn deema subaru ba kun nùn somi.

Sanam d̄aakim

12

¹ Sanam dāakim sɔɔ, Miseli, maleeka wi u sãa tabu sunɔ, u koo seema, wi, wi u ka wunε Danielin tambu yã. Saa ye, ya ko n sãawa nɔni swāarun tōru tèn bweseru ta n̄ koore saa min di bwesenu nu torua sere n ka saa ye girari. Saa ye sɔɔra wunεn tambu ba koo faaba wa bèn yīsa ya yorua wāarun tireru sɔɔ. ² Dabiru be ba dō sikirɔ, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka wāaru te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka nɔni swāaru wa sere ka baadommaɔ. ³ Be ba bwisi mɔ, ba koo balliwa nge wəllun yam bururam. Be ba maa tən dabinu gem swaa sɔɔsi, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadommaɔ.

⁴ Wunε Danieli, a gari yi nenuɔ asiri sɔɔ kpa a yi yīreru koosi tire te sɔɔ bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam mε, tən dabinu nu koo yi gari kpa yēru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n sãawa asiri

⁵ Yen biru, Danieli u mεera ma u tumbu yiru wa ba yã turo daarun gooru gee, turo maa wāa daarun gooru giɔ. ⁶ Ma turo u wi u yānu doke ni ba kua ka wēε damgii u yã daa ten nim wəllɔ bikia u nεε, saa yerà maamaaki yen kpeera koo na. ⁷ Yera Danieli u wa gɔrado wi, u win nɔma yiru kpuro yīiya wəllɔ ma u bōrua ka wi u ra n wāa sere ka baadommaɔn yīsiru u nεε, nɔni swāa te, ta ko n wāawa sere saa ita ka bɔnu kpa tu kpe dɔma te ba Gusunɔn tɔmbun dam bua mam mam.

⁸ Danieli u gari yi nua adama yi n̄ n̄n̄ yeeri. Ma u nεε, nen Yinni, amɔna gari yi, yi koo ka wiru goora.

⁹ Yera u n̄n̄ wisa u nεε, Danieli, a wunεn laakari

kp̄īyɔ. Gari yi, yi ko n s̄awa asiri sere kpeerun saa yu ka turi. ¹⁰ Ba koo dabinu s̄arasia bu d̄era mam mam. T̄n k̄sobu ba ko n k̄sa m̄. Ben goo kun tubu ye ya kooram̄. Adama be ba bwisi m̄, beya ba koo tubu. ¹¹ Saa d̄ma t̄n di ba koo t̄ɔ baateren ȳaku ni ba ra Yinni Gusun̄ kue ȳrasia ka saa ye kam koosion bw̄aroku k̄su ga ko n w̄a ȳaku yer̄, ya ko n s̄awa s̄ɔ n̄r̄bu ka gooba wun̄bu w̄kuru sari (1.290). ¹² Doo n̄rugiiwa wi u t̄mana sere s̄ɔ n̄r̄bu ka gooba wun̄bu ka t̄na ka n̄bu (1.335). ¹³ Adama wun̄ Danieli, a de a t̄mana sere ka n̄r̄. Saa ye s̄ara kaa w̄era kpa a se a wun̄n are m̄wa kpeerun saa s̄ɔ.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8